

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
"ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ"

ІНСТИТУТ ГЛОБАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ УПРАВЛІННЯ

МАРІЯ ЗУБАРЄВА

ПРИКЛАДНІ АНТИКРИЗОВІ PR-ТЕХНОЛОГІЇ

Навчальний посібник

Острог
Видавництво Національного університету «Острозька академія»
2014

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Острозька академія»
(протокол № 9 від 4 грудня 2014 р.)*

Рецензенти:

В. Ф. Іванов, доктор філологічних наук, професор; завідувач кафедри реклами та зв'язків з громадськістю Інституту журналістики КНУ ім. Т. Шевченка

С. В. Штурхецький, кандидат наук з державного управління, заступник директора Інституту глобальних стратегій управління Національного університету «Острозька академія».

Зубарева М. А.

3 – 91

Прикладні антикризові PR-технології : навч. посіб. / М. А. Зубарева. – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2014. – 162 с.

ISBN 978-966-2254-92-1

У навчальному посібнику розглядаються теоретичні та методологічні аспекти антикризових комунікацій, аналіз кризових явищ; визначаються основні передумови, чинники та закономірності виникнення кризових явищ; розкрито концептуальні положення розробки та впровадження сучасних антикризових сценаріїв. Подається зміст лекційних і семінарських занять, матеріали та методичні рекомендації щодо самостійної роботи бакалаврів і магістрів, питання для підсумкового контролю і планування семінарських занять, список рекомендованої літератури. На прикладі авторської розробки проекту заходів з побудови антикризових комунікацій в газорозподільній галузі України надається уявлення про сутність, структуру та дієвість прикладних антикризових PR-технологій.

Посібник розрахований насамперед для студентів, які вивчають дисципліни інформаційної сфери. Водночас посібник може бути корисним для науковців, викладачів, аспірантів, працівників засобів масової інформації, представників прес-служб та відділів зв'язків з громадськістю установ і організацій.

УДК 659.4(075.8)
ББК 65

ISBN 978-966-2254-92-1

© М. А. Зубарева, 2014
© Видавництво Національного університету
«Острозька академія», 2014

ПЕРЕДМОВА

Актуальність курсу зумовлена зростанням важливості зв'язків з громадськістю на сучасному етапі у всіх сферах життєдіяльності, а також швидкоплинною зміною інформаційно-комунікаційних технологій, завдяки яким миттєво розповсюджуються повідомлення про кризові ситуації – техногенні катастрофи, аварії, вибухи – та про наслідки їх подолання. Зростання потоків інформації зумовлює почасти їх некерованість, оскільки можливе поширення не лише об'єктивної інформації, а й спрямованої чи дезінформації, що призводить до перекручування фактів, руйнування репутації суб'єкта, з вини якого сталася криза, і негативно впливає на їх сприйняття у масовій свідомості суспільства. Посібник розглядає створення ефективних механізмів мінімізації ризиків в умовах кризи потрібен системний аналіз концептуальних і методологічних основ використання PR як інструменту кризових комунікацій, а також PR-діяльності як спеціальних комунікативних форс-мажорних технологій.

Основним запобіжником кризових ситуацій та фактором подолання криз є антикризові PR- комунікації – основний акцент цього посібника.

Якщо порівнювати тренди на українському ринку з тенденціями світового, то найбільш перспективними напрямками, від яких світова PR-індустрія очікує значного зростання, є цифрові комунікації. На другому місці за пріоритетністю – корпоративний PR та кризовий менеджмент, зв'язки із державним сектором, а також бренд-маркетинг, орієнтований на споживачів.

Ще ніколи компанії не стикалися з такою кількістю криз, змін напрямків діяльності, проблем у взаємовідносинах з регуляторами та державними структурами, на які, у свою чергу,

все більше тисне суспільство. Тому контроль за репутацією компанії набуває все більшої ваги.

Мета курсу – аналіз та використання у подальшій професійній діяльності основних сценаріїв антикризових PR-комунікацій для запобігання надзвичайним ситуаціям, під час їх ліквідації, а також визначення ефективних PR-заходів, які сприяють подоланню кризових явищ та покращенню репутації учасників кризи.

Завдання – сприяти розумінню студентами сутності антикризових PR-комунікацій в управлінні кризовими явищами; новітніх антикризових методик, аналізу їх ефективності у запобіганні кризам та під час подолання криз; наукового досвіду роботи під час кризи як складової діяльності PR-комунікацій, навчити користуватися прогресивними комунікаційними методами і комунікаційними стандартами для роботи під час кризи; визначати основні сценарії антикризових PR-комунікацій із запобігання надзвичайним ситуаціям та під час їх ліквідації, а також визначати фактори, ознаки й етапи кризи, дати власне визначення кризи.

Навчальний посібник складається із матеріалу лекційних занять, шаблонів первинних документів, таблиць оцінки ризиків, рекомендованої літератури та Інтернет-ресурсів для самостійного і поглибленого вивчення дисципліни. Посібник також містить практичний модуль, який на прикладі розгляду антикризових комунікацій у газорозподільній галузі розкриває сутність планування та реалізації PR-кампаній.

Результати експериментального дослідження, теоретичні положення, а також визначені тенденції й рекомендації можна використати для навчання студентів відділень зв'язків з громадськістю, працівників засобів масової інформації, практикуючих піар-менів, представників прес-служб та відділів зв'язків з громадськістю установ і організацій.

Розділ 1. **Навчально-методичні аспекти** **антикризових PR-технологій**

ТЕМА 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ **ДОСЛІДЖЕННЯ КРИЗОВИХ ЯВИЩ**

План лекції

- 1.1. Типологія криз.
- 1.2. Кризові явища як об'єкт дослідження в соціальних комунікаціях
- 1.3. Проблематика досліджень кризових явищ

Тематичний зміст лекції

Аналіз кризи як соціального явища в суспільстві. Антикризові PR-комунікації та нові напрямки для теоретичного і практичного їх використання. Філософські аспекти кризових явищ. Аналіз внеску вчених, які працювали над теорією криз, пояснення теоретико-методологічних засад дослідження кризових явищ, особливостей криз. Теоретичний ґрунт соціальної філософії, культурна, духовна та світоглядна кризи, управління кризами, зв'язки з громадськістю в кризових ситуаціях. Короткий огляд можливостей антикризових комунікацій, як внутрішніх так і зовнішніх.

За даними Української асоціації зі зв'язків із громадськістю (UAPR) та українського офісу Міжнародної дослідницької агенції ІФАК (IFAK), пріоритетними напрямками PR-діяльності у 2010 році були корпоративні комунікації (76% опитаних), внутрішні комунікації (67%) та корпоративна соціальна відповідальність (61%).

Рекомендована література:

1. Сидорина Т. Философия кризиса : Учебное пособие / Т.Ю. Сидорина. – М.: Флинта : Наука, 2003. – 449 с.

2	1	Сім'ї робітників Агенти впливу	Загроза життю робітників	Аварія на під- приємстві, за- гиблі робітни- ки. Публічне висвітлення події у ЗМІ.	2	
0	2	Незадо- вільні клієнти Агенти впливу Конкуренти	Загроза репутації компанії	незадово- лення по- страждалих; висвітлення події у ЗМІ.	2	
0	1	Незадо- вільні клієнти Агенти впливу Конкуренти	Незадо- волення клієнтів цінвою політикою	Підвищен- ня цін на послуги, не- задоволення населення, претензії до компанії. Висвітлення у ЗМІ.	1	
1	2	Уряд Агенти впливу Конкуренти	Загроза бізнесу	Публічні за- яви уряду, наглядових органів	2	

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
------------------------	---

Розділ 1.**Навчально-методичні аспекти антикризових PR-технологій**

ТЕМА 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КРИЗОВИХ ЯВИЩ	5
1.1. Типологія криз	6
1.2. Кризові явища як об'єкт дослідження в соціальних комунікаціях	7
1.3. Проблематика досліджень кризових явищ	8
ТЕМА 2. ФАКТОРИ, ОЗНАКИ Й ЕТАПИ КРИЗИ	9
2.1. Фактори, які впливають на появу / розвиток / зникнення кризи	10
2.2. Ознаки кризи	11
2.3. Етапи розвитку кризи	11
ТЕМА 3. АНТИКРИЗОВІ КОМУНІКАЦІЇ В УПРАВЛІННІ КРИЗОВИМИ ЯВИЩАМИ	13
1.1. Сутність антикризового PR	14
1.2. Підготовка антикризових програм у сегменті PR	15
1.3. Базові рекомендації антикризового управління	16
ТЕМА 4. СПЕЦИФІКА ПОБУДОВИ АНТИКРИЗОВИХ PR-КОМУНІКАЦІЙ	20
4.1. Співвіднесення «кризи» та «надзвичайної ситуації»	21
4.2. Особливості застосування стратегії «небезпечний бізнес»	21
4.3. Аналіз подолання кризової ситуації, спричиненої вибухом у житловому будинку	22
ТЕМА 5. КОМУНІКАЦІЙНІ PR-СТАНДАРТИ АНТИКРИЗОВОЇ КАМПАНІЇ	24
5.1. План роботи у кризовій ситуації	25

ТЕМА 6. «ЗАБОРОНЕНІ МЕТОДИ» ПОДОЛАННЯ КРИЗИ	30
6.1. Перенесення акцентів та нівелювання події. «Переключення уваги»	31
6.2. Глибинні інтерв'ю	31
6.4. Генерація інформаційних приводів. Експертна думка	32
ТЕМА 7. РОБОТА ІЗ ЗМК: ПСИХОЛОГІЯ ЖУРНАЛІСТІВ. ОСНОВНІ ПОМИЛКИ ПРИ СПІЛКУВАННІ	34
7.1. Симбіоз «піарник-журналіст»	35
7.2. Класифікація негативних публікацій	35
7.3. Правила підготовки публікацій	36
ТЕМА 8. ІНФОРМАЦІЙНІ ВІЙНИ	38
7.1. Феномен інформаційної війни	39
7.2. Методи ведення інформаційних війн	40
7.3. Інформаційна зброя	40
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	42

Розділ 2.

Прикладні аспекти впровадження антикризових PR-технологій

МОДУЛЬ «ОСОБЛИВОСТІ АНТИКРИЗОВИХ КОМУНІКАЦІЙ У ГАЗОРОЗПОДІЛЬНІЙ ГАЛУЗІ»	44
2.1. Проект заходів для підвищення рівня культури безпеки та вдосконалення платіжної дисципліни	44
2.2. Недоліки у побудові антикризових комунікацій в кризові періоди у газорозподільній галузі та шляхи їх подолання	53
ВИСНОВКИ	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	80

Розділ 3.

Довідкові матеріали для роботи PR-служб в умовах інформаційної війни

3.1. Підготовка інтерв'ю керівника для преси або відеозапису виступу	82
3.2. Особливості спілкування з журналістами (за Т. Острогляд)	102
3.3. Стандарти написання ефективного прес-релізу	105
3.4. Внутрішня інформаційна війна : історія одного корпоративного конфлікту («Нафтогазмережі» – Облгази, 2009)	109
3.5. Аналіз інформаційної війни між Росією та Україною в інформаційному суспільстві	121
ВИСНОВКИ	131
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	133

Розділ 4.

Професійні стандарти фахівців із зв'язків з громадськістю

4.1. Зведений кодекс професійної поведінки МАПР (IPRA)	134
4.2. Афінський кодекс Міжнародної Асоціації із зв'язків з громадськістю (IPRA)	137
4.3. Римська хартія / Міжнародна фахова хартія ICCO	139
4.4. Лісабонський КОДЕКС (європейський кодекс професійної поведінки осіб, практикуючих в галузі зв'язків з громадськістю)	143
4.5. Кодекс професійної етики в галузі зв'язків із громадськістю	146
4.6. Кодекс професійної етики UAPR	148

ДОДАТКИ	154
----------------------	-----

Наукове видання

Зубарева М. А.

ПРИКЛАДНІ АНТИКРИЗОВІ PR-ТЕХНОЛОГІЇ

Навчальний посібник

Головний редактор *Ігор Пасічник*

Технічний редактор *Роман Свинарчук*

Комп'ютерна верстка *Наталії Крушинської*

Художнє оформлення обкладинки *Катерини Олексійчук*

Формат 42х30/4. Ум. друк. арк. 9,42. Наклад 100 пр. Зам. № 77–14
Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура «BloknotС»

Оригінал-макет виготовлено у видавництві
Національного університету «Острозька академія»,
Україна, 35800, Рівненська обл., м. Острог, вул. Семінарська, 2.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи РВ № 1 від 8 серпня 2000 року.

Видавець СПД Свинарчук Р. В.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
РВ № 27 від 29 липня 2004 року.
Тел. (+38067) 771 28 70, e-mail: 35800@ukr.net.